FORUM

GOST FORUMA: **VASKO LIPOVAC,** SLIKAR I SKULPTOR

Sjeta zaustavljenog vremena

Zapravo sam zagovornik otpornosti, moći čovjeka koji uvijek na neki način nadjača prijeteću snagu, nadmoćni prirodni element. U mojim radovima svi ljudi prežive - Nikada ne biram, ne portretiram određenu osobu, nego mi jednostavno mornari, dame i djevojke kao karakterne pojedinačnosti izrone iz mase zapamćenih situacija, slično se dogodilo i u ciklusu "Biciklisti" lako nisam pejsažist, čini mi se kako je svijet mojih likova ovisan o moru, o tom unutarnjem kompasu, pokreću ga plime i oseke koje odašilju plavetnilo i svjetlost, ali i pogibelj i prijeteću tamu - Mediteranski prostori, prizori i likovi ispunjavaju mirom i zadovoljstvom, ali i sjetom vremena koje prolazi

Razgovarala: Gordana BENIĆ

Pet godina nakon poziva za predstavljanje impozantog ciklusa Biciklisti u Olimpijskome muzeju u Lausanni, poznati splitski umjetnik Vasko Lipovac izložio je mobilnu grupu svojih skulptura u interijeru poznatoga svjetskog muzeja. Do konca godine ovdje će biti izložba koja je još l995. godine, prilikom Lipovčeve retrospektive i promocije biciklističkog ansambla u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, nazvana "najsportskijom izložbom u suvremenoj hrvatskoj umjetnosti".

Dakako, postav će biti znatno drukčiji, jer se ovaj ansambl mijenja prema prostornim zadatostima, ali izvorna zamisao Vaska Lipovca - koja je realizirana kad se dočekalo da čuveni Tours de France prođe baš kroz grad Lausannu - ostaje prepoznatljiva.

Sportaši su dugogodišnja preokupacija Vaska Lipovca, iako kaže da nije fanatik sporta ili aktivni sportaš. Vjerojatno ga tome privlači motiv igre, zaigranosti, ali i izravni sraz pokreta i statičnosti, volumena vježbača i radnje u grupi. Ponekad su u toj sportskoj igri individualni vježbači, dizači utega, bacači kugle, skakači s motkom, mačevaoci, majstori na spravama i u parteru. A kroz posljednje desetljeće uvijek ga iznova okupira "grupni portret biciklista".

Od indvidualaca i male grupe u ravnini tema je narasla do maratonske ekipe od pedeset biciklista - koji su u raznim prigodama već bili predstavljeni u domaćim i inozemnim izlagačkim prostorima.

Grupa i pojedinac

- Kako ste se snalazili u naraslim biciklističkim zahtjevima? Bio je to golemi izazov i rizik s obzirom na materijal, obujam posla i način prezentacije grupe…
- Koliko je taj posao izazovan vidjelo se prilikom izložbe u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu, koja je zapravo bila i povod za taj ciklus. Između zamisli i instalacije u prostoru golema je razlika, a to su najizravnije iskusili autori te postavke dok su izluđivali u strepnji pred biciklističkom masom, do samog otvorenja izložbe bila je potpuna nepoznanica kako će sve to funkcionirati. Dakako, tijekom posla u atelijeru biciklisti su mi bili iznimno zanimljivi - počeo sam s pet skulptura, a stigao do pedeset! To je i dosta izazovna grupa, manje više svi su u istom pokretu, povezuju ih i slični geometrijski elementi, dva kruga i trokut, a opet te multiplicirane figure postoje svaka za sebe. Privukla me snaga grupe, ali i izdvajanja unutar ekipe, psihološki potret svakog pojedinca. Iako im je skoro istovjetna poza, toliko je razlika među njima. Neki se upinju stići do pobjedničkog mjesta, neki su vrlo ležerni, neki zgrčenih lica iz petnih žila nastoje zadržati ritam, nekima je jasno kolike su im šanse pa voze svoju mjeru pazeći da ne ispadnu iz trke. Šarenilo njihovih dresova i bicikla daje dodatne mogućnosti karakterizacije, a naizgled jednolična poza krije mnoge potencijale, moguće kombinacije i obrate. I raspored unutar grupe mijenja naboj cijelog ansambla, pa su drukčije tenzije utrke u Zagrebu, Kaštelima, na Trsatu ili u Lausanni.
- Izbor iz Vašeg "mediteranskog panoptikuma" postavljen je tijekom ljeta u galeriji "Sebastian" u Dubrovniku, a publika dio radova može vidjeti i u Makarskoj. Na lanjskoj retrospektivi u splitskoj Galeriji umjetnina crno-bijele slike su donekle iznenadile i dobre poznavatelje Vašeg djela. Potvrđuje li taj odmak zaokupljenost "slikarskim tekstom" ili pokazuje dodatne dimenzije u dijalogu s mediteranskim motivima?
- Mediteranski ambijent uvijek mi je izazovan na drukčiji način. Crno-bijeli odmak možda je nešto dramatičniji iskorak u slojevitost ovog podneblja. Ne bih rekao da je to nekakva rezignacija, ili meditacija nad turobim elementima u krajoliku. Taj način mnogo je izravniji od koloriranog i u slikarskom postupku je delikatniji, raspolažete s malo međutonova kojima možete pomiriti sukobe ili naglasiti napetost u motivu. Ipak, osjeća se dubinska nota dramatičnosti, ono što je iza svega, pomalo prijeteći akord. I ovdje, kao i u koloriranim radovima, sudbina ljudi i mora tijesno je povezana, ali ja sam zagovornik otpornosti, moći čovjeka koji uvijek na neki način nadjača prijeteću snagu, nadmoćni prirodni element. U mojim radovima svi ljudi prežive.

Ovisan o moru

- Ostaju zaustavljeni u nekom meta-vremenu, bez prošlosti i budućnosti, u dobu koje uvijek iznova afirmira njihovu tipičnost i posebnost. Je li to Vaše osobno, unutarnje vrijeme, pokreće ciklus upamćenih slika ili, pače, likovi mornara, kapetana i dama žive samostalno? Možda zato u novijim radovima anonimni likovi imaju izrazitije portretne osobine?
- Nikad ne biram, ne portretiram određenu osobu, već se to dogodi skoro slučajno kad mi se učini da se od

neke plohe u reljefu ili od dijela drva u skulpturi može napraviti zanimljiva karakterna osobina, upečatljivost. Često takav postupak vezujem i uz mornare, dame ili djevojke, kad god mi se učini da mogu kao pojedinačnost izroniti iz mase zapamćenih situacija. Slično se dogodilo i u ciklusu Biciklisti, iako o takvim metamorfozama likova u početku nisam razmišljao. Njihove reakcije i fizionomija ovise o mnogim okolnim elementima, o tome jesu li u burnom, tegobnom vremenu. Njihov svijet tijesno je povezan s morem koje ih natkriljuje i daje im, ali i oduzima snagu. Iako nisam pejsažist, čini mi se kako je svijet mojih likova ovisan o moru, o tom unutaranjem kompasu, pokreću ga plime i oseke zatvorenog mora koje odašilja plavetnilo i svjetlo, ali i pogibelj i prijeteću tamu. Unutar koloristićkog polja, kiparskog i slikarskog, to zaustavljeno vrijeme djeluje kao more čija je glavna osobina pokretljivost, neočekivana promjena.

- Poznati ste po tome kako tradicionalni sadržaj ili tipične motive interpretirate suvremenim likovnim leksikom. Zašto je tome tako?

- Uvijek postoji posrednik između izvedbe i prvog vizualnog doživljaja. Počeo sam studij slikarstva, a završio kiparstvo, pokazalo se vremenom kako takvo moje opredjeljenje nije bilo slučajno jer je u mom opusu sve isprepleteno i ne bih volio odvajati jedno od drugoga. To je lako vidjeti i u plitkom perforiranom reljefu, u portretima i koloriranim skulpturama. Nikada nisam odustajao od statične baze, vulumena, iako me često baš materijal provocira na način konkretne izvedbe. Zanima me prvenstveno odnos volumena, i u mojim slikama lako je osjetiti prevagu forme, a taj naboj između oblika uočljiv je i u naizgled dvodimenzionalnim reljefima, jer uvijek poželim da se taj perforirani raspon u reljefu osjeti kao prazan prostor. I kolorit ima golemu ulogu, on je svojevrsni pokretač i otpor forme.

Drvo, humor, erotika

- Komunikativnost i statičnost istodobno su obilježja Vaših radova, neočekivani pa i provokativni detalji ili sadržaji - poput erotskog ciklusa - daju uporište Vašem stilu. Privlače Vas različiti materijali, ali ipak drvu dajete primat. Vaš kreativni impuls u izvedbi je ležeran, često zaigran, humoran ili ironičan. Koji su po Vašem osjećaju najvažniji pokretači te naglašene ludičke karakteristike?

- Privlači me novo u istome, mogućnost izmjene formata, materijala i teme. Kad krenete u neki ciklus, otvaraju se stalno nove mogućnosti, sve izazovniji momenti koje jedva čekate iskoristiti. Rijetko kad se zateknem sam pred bijelim zidom, ispunjen sam uvijek svježom motivacijom i veseli me svako jutro doći u atelijer.

Osobito me privlači drvo, jer ono ima miris, živa taktilnost grede izaziva me na odabir teme. Drvo mi je najbliži materijal, jer se u atelijeru rad može napraviti od početka do kraja. Ono donosi i posebnu mogućnost koloriranja.

Nikad nisam imao svjesnu namjeru unositi humor ili ironiju u svoje radove, ali život je takav. Koristim stranu koja je meni bliža, veselija. Iako su moji likovi često osamljeni i vrlo često tužni, u njima se osjeća radost života. A erotika je uvijek važan pokretač, ona ponese baš preko neočekivanih detalja, kroz neke atmosfere koje su teško čitljive dok se ne zakorači u svijet motiva.

Mediteran, svjetlost i sjena

- Vaši prvi likovni dojmovi urezali su se u ambijentu Kotora, urbane sredine u kojoj se njegovalo vrhunsko zanatsko umijeće. Koliko je takva podloga bila važno gradivo, a koliko su na Vas utjecale zavjetne pločice kojima su bokokotorski primorci izražavali svoju sudbinsku vezu s morem?

- Vrlo cijenim zanate, iako je zanat nešto što, na žalost, u današnje vrijeme izumire i preostalo je vrlo malo ljudi koji u ovom poslu mogu koristiti. Riznice katedrale sv. Trpuna ili Gospe od Škarpjela prebogate su srebrnim votivnim pločicama. Zavjetne pločice imaju i mnogo dobrog zanata, ali i poruke. Kad ih gledate, ne znate što na njima tražite, ali u duši ponesete neke posebne osjećaje prema sudbinama ljudi i prema ambijentu mora.
- Vaš likovni svijet izvire iz ambijenta kotorskog zavičaja, no postoji li i neka trajna mediteranska srođenost između čovjeka i podneblja, nekakav unutaranji poredak dubljih povezanosti?
- Sretna okolnost mjesta mog rođenja bila je blizina mora i urbana, arhitekturom bogata sredina. Grad bogat detaljima, poviješću i likovima. Sve se to uvuče pod kožu. Ne bih dijelio primorje moga zavičaja od onoga u kojem stvaram već godinama. Morsko je ono od od čega ne možeš pobjeći, izazovna mi je promjenjivost mora, u jednom danu od bonace do juga, snaga mora koja navodi na razmišljanje o malom brodu na pučini. U porimorskim ambijentima privlači me arhitektura malih gradova, jednako dalmatinskih i bokeljskih. U nju je ugrađena zakonitost ljepote, težina i lakoća, svjetlost i sjena. Takvi prostori ispunjavaju vas mirom, zadovoljstvom, ali i sjetom vremena koje neumitno prolazi.

vrh stranice
sljedeća stranica